

การรับรู้และทัศนคติของผู้บริโภคเกี่ยวกับกัญชาถูกกฎหมาย
และการใช้กัญชาเพื่อส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวในประเทศไทย
Consumers' Perception and Attitudes about Legal Cannabis
and Its use to Promote Tourism in Thailand

พงศธรพี แก้วไทรธะ¹, ภิญญา ชัยสงคราม² และคงศักดิ์ บุญอาชาทอง³

Pongrapee Kaewsaiha¹ Phinyar Chaisongkram² and Kongsak Boonarchathong³

^{1,2,3} วิทยาลัยการจัดการอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

^{1,2,3} College of Hospitality Industry Management, Suan Sunandha Rajabhat University

Email : pongrapee.ka@ssru.ac.th

Received: August 30, 2022

Revised: November 22, 2022

Accepted: November 30, 2022

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการรับรู้ของผู้บริโภคเกี่ยวกับธุรกิจกัญชาถูกกฎหมายในประเทศไทย ตลอดจนทัศนคติของผู้บริโภคเกี่ยวกับการนำกัญชามาเป็นจุดขายในการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชน มีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและนครปฐม การเก็บข้อมูลมีแบบสอบถามที่มีข้อมูลครบถ้วนสามารถนำมาวิเคราะห์ได้จำนวน 406 ชุด และผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 5 คน ผลการสำรวจพบว่ากลุ่มตัวอย่างกว่าร้อยละ 98.52 ทราบข้อมูลเกี่ยวกับกัญชาถูกกฎหมายในประเทศไทย โดยสื่อโซเชียลมีเดียเป็นช่องทางหลักในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในประเด็นดังกล่าว อย่างไรก็ตามสิ่งที่ผู้บริโภครับรู้เกี่ยวกับธุรกิจกัญชาถูกกฎหมายนั้นแตกต่างกันออกไป ผู้บริโภคมีทัศนคติในเชิงบวกมากที่สุดในการรับรู้ประโยชน์และโทษของกัญชาและการนำมาใช้ในทางการแพทย์ มีทัศนคติในระดับปานกลางในประเด็นการใช้กัญชาเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและส่งเสริมการท่องเที่ยว และมีระดับทัศนคติน้อยที่สุดในประเด็นเกี่ยวกับการนำธุรกิจกัญชาเข้ามาอยู่ในชุมชน เพื่อให้ผู้บริโภคมีการรับรู้ที่ตรงกันผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะให้นำเสนอข่าวสารทางสื่อโซเชียลมีเดียควรอ้างอิงข้อมูลจากต้นทางของนโยบายกัญชาเสรีโดยตรงและนำเสนอในทิศทางเดียวกันเพื่อหลีกเลี่ยงความสับสน ธุรกิจกัญชาในระยะแรกอาจจำเป็นต้องจำกัดอยู่ในพื้นที่เฉพาะซึ่งมีการควบคุม และควรสร้างภาพลักษณ์ของกัญชาในเชิงสรรพคุณทางการแพทย์และหลีกเลี่ยงการใช้ชื่อหรือสัญลักษณ์ทางการค้าที่สื่อถึงอาการของผู้ติดยาเสพติด

คำสำคัญ: กัญชา, การรับรู้ของผู้บริโภค, ทัศนคติ, ธุรกิจท่องเที่ยว, ประเทศไทย

Abstract

The purpose of this study was to explore consumers' perceptions of legal cannabis business in Thailand and their attitudes towards using cannabis to promote community tourism business. Quantitative data were collected by using a questionnaire together with the interview to collect qualitative data. The sample group include consumers in Bangkok and Nakhon Pathom. The data collection consisted of 406 complete questionnaires and 5 interviewees. The survey found that 98.52% of the respondents knew about legal cannabis in Thailand. Social media was found to be the main channel for acquiring information on such issues. However, what consumers perceive about the legal cannabis business varies. Consumers were most positive about the perceived benefits and harms of cannabis and its medical use. Moderate attitudes on the use of cannabis helped to stimulate the economy and promote tourism. The lowest level of attitude was found on the issue of bringing cannabis business into the community. In order for consumers to have consistent perception, the researcher suggested that social media presentations should be directly referenced from the source of the free cannabis policy and presented in the same direction to avoid confusion. Early-stage cannabis business may need to be confined to specific regulated areas. Also, business should create an image of cannabis for medicinal properties and avoid using names or trade symbols that convey the symptoms of drug addiction.

Keywords: Cannabis, Consumers' perception, Attitude, Tourism business, Thailand

บทนำ

กระทรวงสาธารณสุขได้มีประกาศปลดล็อกกัญชาจากบัญชียาเสพติดให้โทษในประเภท 5 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 15 ธันวาคม 2563 เป็นต้นไป (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2564) โดยผู้ที่ได้รับอนุญาตสามารถปลูกและใช้ประโยชน์จากกัญชาได้ตามเงื่อนไข รวมถึงส่งเสริมกัญชาให้เป็นพืชเศรษฐกิจ ประกาศดังกล่าวส่งผลให้ผู้ประกอบการในภาคธุรกิจและการท่องเที่ยวมีความตื่นตัวในการนำกัญชามาเป็นจุดขาย เช่น ผสมในอาหารและเครื่องดื่ม หรือใช้ในการบำบัดรักษา เช่น ใช้น้ำมันกัญชาควบคู่กับการนวดแผนไทย เป็นต้น โดยพื้นที่กรุงเทพมหานคร และนครปฐม เป็นหนึ่งในเขตพื้นที่ปลูกกัญชาตามกฎหมายที่สำคัญในประเทศไทย และเป็นพื้นที่แรก ๆ ในประเทศไทยที่มีธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับกัญชาถูกกฎหมายเกิดขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2564)

อย่างไรก็ตามผู้บริโภคส่วนหนึ่งยังคงมองกัญชาและผลิตภัณฑ์จากกัญชาว่าเป็นสารเสพติด และไม่สนับสนุนให้นำเข้ามาอยู่ในชุมชน ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะทำการสำรวจว่าผู้บริโภคในเขตพื้นที่ภาคกลางตอนล่างมีการรับรู้เกี่ยวกับธุรกิจกัญชาถูกกฎหมายในประเทศไทยอย่างไร และมี

ทัศนคติเกี่ยวกับการนำกัญชามาเป็นจุดขายในการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชนอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจการรับรู้ของผู้บริโภคเกี่ยวกับธุรกิจกัญชาถูกกฎหมายในประเทศไทย
2. เพื่อสำรวจทัศนคติของผู้บริโภคเกี่ยวกับการนำกัญชามาเป็นจุดขายในการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชน

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กัญชาถูกกฎหมายในต่างประเทศ

ในต่างประเทศได้มีการอนุญาตให้ใช้กัญชาอย่างถูกกฎหมาย ทั้งในทางการแพทย์ อาทิ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ บราซิล ฯลฯ และในเชิงสันทนาการ อาทิ เนเธอร์แลนด์ แคนาดา สเปน สาธารณรัฐเช็ก ฯลฯ (สำนักข่าวอิศรา, 2559) บริษัทวิจัยตลาด แกรนด์ วิว รีเสิร์ช ได้เคยมีการสำรวจถึงมูลค่าตลาดผลิตภัณฑ์กัญชาทั่วโลกเมื่อปี พ.ศ. 2563 พบว่ามีมูลค่าถึงประมาณ 2.8 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือ 8.5 หมื่นล้านบาท และจะเพิ่มเป็น 3.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือ 1.05 แสนล้าน

บาทในปี 2564 นี้ รวมถึงมีแนวโน้มเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 21.2 ต่อไปในช่วงปี พ.ศ. 2564-2571 (ประชาชาติธุรกิจ, 2564)

กัญชาถูกกฎหมายในประเทศไทย

กัญชาอยู่คู่กับสังคมไทยมานานนับร้อยปี มีตำรายาแพทย์แผนไทยมากกว่า 200 ตำรับที่มีกัญชาเป็นส่วนประกอบเพื่อใช้ในการรักษาโรคในหลายกลุ่มอาการ (ภาวิณี อ่อนมุข และ ศุภะลักษณ์ พิกคำ, 2564) แต่ในปี พ.ศ. 2522 กัญชาและพืชกระท่อมได้ถูกบรรจุให้เป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ที่ห้ามมิให้ผู้ใดเสพ นำไปใช้ในการบำบัดรักษาผู้ป่วย หรือนำไปใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์ และยังกำหนดโทษทั้งผู้เสพและผู้ครอบครอง การใช้กัญชาจึงหายไปจากสังคมไทย

ในปี พ.ศ. 2562 ประเทศไทยมีการประกาศแก้ไขกฎหมายพระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) ซึ่งระบุว่าสามารถนำกัญชามาใช้เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ การรักษาผู้ป่วย และการใช้รักษาโรคเฉพาะตัวหรือการศึกษาวิจัยอยู่ก่อนโดยไม่ต้องรับโทษ หลังจากนั้นการใช้กัญชาในทางการแพทย์ก็ได้รับความนิยมและถูกพูดถึงอย่างกว้างขวางในสังคมไทย

กระทรวงสาธารณสุขได้มีประกาศตามมาในปี พ.ศ. 2563 เกี่ยวกับขึ้นส่วนกัญชาและกัญชงที่ปลูกในประเทศ มีส่วนไหนบ้างที่สามารถนำมาใช้อย่างเสรี ซึ่งประกอบด้วย เปลือก ลำต้น เส้นใย กิ่งก้าน ราก และใบ ซึ่งไม่มียอดหรือช่อดอกติดมาด้วย และในปี พ.ศ. 2564 กระทรวงสาธารณสุขได้เริ่มต้น “โครงการปลูกกัญชา 6 ต้น โนนมาลัยโมเดล” (ไทยรัฐออนไลน์, 2564) โดยเป็นโครงการทดลองที่หมู่บ้านโนนมาลัย จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเป็นต้นแบบให้ประชาชนสามารถปลูกกัญชาเสรีได้ครัวเรือนละไม่เกิน 6 ต้น ประกาศดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงพยายามผลักดันให้กัญชากลับมามีบทบาทสำคัญในสังคมไทยอย่างถูกกฎหมาย

ในปี พ.ศ. 2559 Asian Correspondent ได้รายงานผลสำรวจความคิดเห็นของคนไทยในประเด็น เรื่องกัญชาถูกกฎหมายในประเทศไทย ซึ่งจากการสำรวจดังกล่าวพบว่ากว่าร้อยละ 80 ตอบว่าต้องการให้รัฐบาลอนุญาตให้กัญชาถูกกฎหมาย (สำนักข่าวอิศรา, 2559) หลังจากนั้นก็มีหลายฝ่ายพยายามผลักดันให้กัญชาเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมายในประเทศไทย จนในปัจจุบันกัญชาสามารถนำมาใช้เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ ไปจนถึงสามารถนำส่วนประกอบที่ไม่เป็นยาเสพติดมาใช้เป็นส่วนประกอบของอาหารหรือผลิตภัณฑ์เพื่อการค้าได้อย่างถูกกฎหมาย

แม้ปัจจุบันกัญชาถูกกฎหมายได้เริ่มมีผลบังคับใช้แล้วในประเทศไทย แต่การรับรู้เกี่ยวกับกัญชาถูกกฎหมายของผู้บริโภคในประเทศไทยนั้นยังเป็นเรื่องที่ไม่มีความชัดเจน เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวเพิ่งมีการบังคับใช้เพียงไม่นาน จึงนับว่าเป็นเรื่องที่ยังค่อนข้างใหม่ในสังคมไทย อีกทั้งยังมีรายละเอียดค่อนข้างมากและซับซ้อน ดังนั้นการศึกษาค้นคว้านี้จะทำให้ทราบถึงการรับรู้ของผู้บริโภคเกี่ยวกับธุรกิจกัญชาถูกกฎหมายในประเทศไทยมากขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะธุรกิจการท่องเที่ยวในชุมชน

ทัศนคติของผู้บริโภคเกี่ยวกับกัญชาถูกกฎหมาย

ณภัช จินตภาณุธนสิริ และณกมล จันทร์สม (2563) ได้ทำการสำรวจทัศนคติเกี่ยวกับการใช้กัญชาของนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิตจำนวน 500 คน พบว่านักศึกษามีทัศนคติเกี่ยวกับการใช้กัญชาอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งด้านการแพทย์ สันทนาการ และประโยชน์ ซึ่งระดับทัศนคติมีความแตกต่างกันออกไปตามสาขาที่เรียน

สำนักพัฒนานโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ (2562) ร่วมกับศูนย์สำรวจความคิดเห็น “นิด้าโพล” ได้สำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการอนุญาตให้ใช้กัญชาและกระท่อมในทางการแพทย์ โดยมีกลุ่มตัวอย่างจากหลายช่วงอายุจำนวนทั้งสิ้น 2,058 คน กระจายตามภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ผลการสำรวจพบว่ากลุ่มตัวอย่างกว่าร้อยละ 97 มีการรับรู้ถึงกัญชาที่มีประโยชน์สามารถนำมาเป็นยารักษาโรคได้ โดยสื่อโซเชียลมีเดีย/สื่อสิ่งพิมพ์/สื่อบุคคลเป็นช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นที่นิยมมากที่สุด โดยพบว่าข้อมูลที่ประชาชนรับรู้คือกัญชาและกระท่อมยังคงถูกควบคุมเพราะเป็นยาเสพติดให้โทษ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในทางการแพทย์ การศึกษา และการวิจัยเท่านั้น แต่ประเด็นเรื่องข้อกฎหมาย เช่น ปริมาณที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ การใช้ในวิสาหกิจชุมชน และบทลงโทษต่าง ๆ ยังคงมีความคลุมเครือในกลุ่มประชาชน โดยส่วนใหญ่ยังคงเห็นด้วยที่จะให้นำกัญชาและกระท่อมมาใช้ทางการแพทย์ แต่ต้องใช้ในสถานที่เฉพาะ

ธัญวลัย บุญมาก และ พิพัฒน์ นนทนาธรณ์ (2564) ได้สำรวจทัศนคติต่อการใช้กัญชาของประชากรในเขตภาคกลางพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติระดับมากที่สุดในด้านการใช้กัญชาในเชิงการแพทย์ ส่วนประเด็นการใช้กัญชาในเชิงเศรษฐกิจนั้นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นค่อนข้างแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการศึกษานี้ ได้แก่ ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและนครปฐม มีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของทาโร่ ยามานะ (Yamane, 1973 อ้างถึงใน มารยาท โยทองยศ และ ปราณี สวัสดิ์สรรพ, 2557) โดยจำนวนประชากรมากกว่า 100,000 คนควรใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

งานวิจัยนี้มีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบสะดวก โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เข้าร่วมโครงการเกี่ยวกับธุรกิจท่องเที่ยวและบริการของวิทยาลัยการจัดการอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา วิทยาเขตกรุงเทพมหานครและนครปฐมจำนวน 406 คน

เครื่องมือวิจัย

งานวิจัยนี้ได้ทำการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ตอน โดยตอนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และจังหวัดที่พำนักอาศัย ตอนที่ 2 เป็นการสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับธุรกิจถูกกฎหมายในประเทศไทย ประกอบไปด้วยข้อคำถาม 3 ข้อ ได้แก่

1. การรับทราบเรื่องกฎหมายถูกกฎหมายในประเทศไทย
 2. แหล่งที่มาของข้อมูล (เฉพาะผู้ที่ทราบข้อมูล) โดยสามารถระบุได้หลายคำตอบ
 3. ประเด็นที่ใกล้เคียงกับข้อมูลที่รับทราบมากที่สุด
- ตอนที่ 3 เป็นการสำรวจทัศนคติเกี่ยวกับการนำกฎหมายมาใช้เป็นจุดขายในการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชน ประกอบด้วยคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับจำนวน 11 ข้อ แบ่งเป็นด้านคุณประโยชน์และโทษ ด้านเศรษฐกิจและด้านชุมชน แบบสอบถามได้ผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญและนำไปทดลองใช้กับบุคคลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น และปรับแก้ตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูล ซึ่งเครื่องมือวิจัยได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เลขที่ใบรับรอง COA. 2-365/2022

การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามออนไลน์สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีการติดต่อผ่านทางระบบออนไลน์ และแบบสอบถามที่เป็นกระดาษสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เข้ามา ณ ที่ตั้งของวิทยาลัย และมีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การเลือกตัวอย่างกรณีหลากหลาย (ประไพพิมพ์ สุธีสินนท์ และ ประสพชัย พสุนนท์, 2559) จำนวน 5 คน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของเพศ ช่วงอายุ การศึกษา และอาชีพให้ครอบคลุมมากที่สุด

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์อธิบายสั้น ๆ เกี่ยวกับธุรกิจถูกกฎหมายในประเทศไทยตามที่ตนเองเข้าใจ และมีการสอบถามเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการนำกฎหมายมาเป็นจุดขายในการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้เกี่ยวกับกฎหมายถูกกฎหมายในประเทศไทยใช้การคำนวณค่าร้อยละ การวิเคราะห์ข้อมูลทัศนคติเกี่ยวกับการนำกฎหมายมาใช้เป็นจุดขายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เนื่องจากข้อคำถามมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ จึงมีการแปลงข้อมูล (Recode) ให้ความคิดเห็นระดับ 5 แทนทัศนคติที่เป็นเชิงบวกมากที่สุด และความคิดเห็นระดับ 1 แทนทัศนคติที่เป็นเชิงบวกน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

งานวิจัยนี้ได้เก็บข้อมูลจากผู้ร่วมตอบแบบสอบถามจำนวน 412 คน โดยมีแบบสอบถามที่มีข้อมูลครบถ้วนสามารถนำมาวิเคราะห์ได้จำนวน 406 ชุด โดยมีการกระจายของกลุ่มตัวอย่างดังแสดงในตารางที่ 1 ซึ่งพบว่าผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยเพศหญิงร้อยละ 58.87 และเพศชายร้อยละ 41.13 ส่วนใหญ่เป็นประชากรในวัยทำงาน (อายุ 20 – 40 ปี) รวมร้อยละ 49.01 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีร้อยละ 32.02 และมัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 22.91

ในจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 406 คน มี 400 คน (คิดเป็นร้อยละ 98.52) ที่ระบุว่าทราบข้อมูลเกี่ยวกับกัญชาถูกกฎหมายในประเทศไทย ในจำนวนนี้มี 386 คน (คิดเป็นร้อยละ 96.50) ที่ระบุว่าทราบข้อมูลจากชาวโซเชียลมีเดีย เช่น Line และ Facebook มีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 179 คน (คิดเป็นร้อยละ 44.75) ที่ระบุว่าทราบข้อมูลจากเพื่อนหรือเพื่อนร่วมงาน มีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 152 คน (คิดเป็นร้อยละ 38) ที่ระบุว่าทราบข้อมูลจากคนในครอบครัว และอีกส่วนหนึ่งที่ระบุว่าทราบข้อมูลจากช่องทางอื่น ๆ ดังแสดงในตารางที่ 2 ส่วนข้อมูลที่ได้รับรู้เกี่ยวกับกัญชาถูกกฎหมายในประเทศไทยแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 1 การกระจายของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	167	41.13
หญิง	239	58.87
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	63	15.52
20 - 30 ปี	97	23.89
31 - 40 ปี	102	25.12
41 - 50 ปี	66	16.26
51 - 60 ปี	55	13.55
มากกว่า 60 ปี	23	5.67
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น	20	4.93
มัธยมศึกษาตอนต้น	38	9.36
มัธยมศึกษาตอนปลาย	93	22.91
ปวช.	52	12.81
ปวส.	21	5.17
อนุปริญญา	17	4.19
ปริญญาตรี	130	32.02
สูงกว่าปริญญาตรี	35	8.62
จังหวัด		
กรุงเทพมหานคร	226	55.67
นครปฐม	180	44.33

ตารางที่ 2 แหล่งที่มาของข้อมูล

แหล่งที่มาของข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
ชาวโซเชียลมีเดีย	386	96.50
เพื่อน/เพื่อนร่วมงาน	179	44.75
คนในครอบครัว	152	38.00
เจ้านาย/ผู้บังคับบัญชา	71	17.75
ข่าวบนเว็บไซต์ กระดานสนทนา	65	16.25
ข่าวในโทรทัศน์/วิทยุ	47	11.75

การสำรวจทัศนคติของผู้บริโภคเกี่ยวกับการนำกัญชามาเป็นจุดขายในการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชนแสดงในตารางที่ 4 โดยคะแนนที่เข้าใกล้ 5 หมายถึงมีระดับทัศนคติมากที่สุด ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้มาจากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 406 คน ทั้งที่ระบุว่าทราบและไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับกัญชาถูกกฎหมายในประเทศไทย

ตารางที่ 3 การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับกัญชาถูกกฎหมาย

ข้อมูลที่รับรู้	จำนวน	ร้อยละ
บุคคลทั่วไปสามารถซื้อ ครอบครอง ปลุก บริโภค/เสพได้อย่างอิสระ	43	22.51
บุคคลทั่วไปสามารถซื้อ ครอบครอง ปลุก บริโภค/เสพ ได้ แต่มีการจำกัดปริมาณ	41	21.47
มีการคัดเลือกร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการในระยะแรก ผู้ประกอบการรายอื่น ๆ จะมีการปลดล็อคให้สามารถจัดจำหน่ายได้ในอนาคต	39	20.42
ร้านค้าและผู้ให้บริการสามารถขออนุญาตจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากกัญชาได้ โดยต้องปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนด	38	19.90
สามารถใช้เพื่อการรักษาโรคและเพื่อการศึกษารายงานนั้น และต้องอยู่ในความควบคุมของแพทย์ผู้เชี่ยวชาญหรือสถาบันวิจัยที่ได้รับการรับรอง	30	15.71
รวม	406	100

ตารางที่ 4 ทศนคติเกี่ยวกับกัญชา

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ด้านคุณประโยชน์และโทษ		
ประโยชน์ของกัญชาหากใช้อย่างถูกวิธี	4.27	0.87
ความตระหนักถึงพิษภัยในฐานะสิ่งเสพติด	4.19	0.96
การใช้ในการบำบัดที่ไม่ใช่เพื่อสันทนาการ	4.07	0.99
ด้านเศรษฐกิจ		
การเปิดกว้างของธุรกิจกัญชา	3.70	1.00
การส่งเสริมธุรกิจอื่น ๆ	3.61	1.07
การสร้างรายได้	3.57	1.02
การส่งเสริมให้เป็นพืชเศรษฐกิจ	3.50	1.11
การส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน	3.46	1.09
ด้านชุมชน		
ภาพลักษณ์ของชุมชนที่มีธุรกิจกัญชา	2.88	1.19
การยอมรับของคนในชุมชน	2.80	1.18
การอยู่ร่วมกับธุรกิจอื่น ๆ ในชุมชน	2.70	1.20

จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 4 พบว่าผู้บริโภคมียุทธศาสตร์ในระดับมากที่สุดในด้านคุณประโยชน์และโทษของกัญชา ส่วนในด้านเศรษฐกิจมีระดับยุทธศาสตร์ปานกลางและมีการกระจายค่อนข้างสูงเมื่อพิจารณาจากส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผู้บริโภคมียุทธศาสตร์เกี่ยวกับกัญชาในด้านชุมชนน้อยที่สุดเมื่ออ้างอิงจากตารางที่ 4 และข้อมูลมีการกระจายค่อนข้างสูงเช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นว่ามีทั้งผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยที่จะให้ธุรกิจกัญชาเข้ามาในชุมชน

ผลการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

งานวิจัยนี้ได้มีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์ออนไลน์และออฟไลน์ โดยมีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 5 คน ข้อมูลที่รวบรวมได้สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

การรับรู้ข้อมูล: ข้อมูลเกี่ยวกับการปลดล็อกกัญชาในประเทศไทยสามารถหาได้ทั่วไปในอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่เคยเผยแพร่โดยหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น เว็บไซต์ ออย. รวมไปถึงข้อมูลที่มีการแชร์ต่อ ๆ กันผ่านโซเชียลมีเดีย เช่น Line และ Facebook โดยข้อมูลที่มีความชัดเจนมากที่สุดเป็นเรื่องประโยชน์และโทษของกัญชา แต่ประเด็นเรื่องกัญชาในฐานะพืชเศรษฐกิจยังคงมีความคลุมเครือ เนื่องจากแหล่งต่าง ๆ ให้ข้อมูลไม่ตรงกันในเรื่องขอบเขตที่สามารถใช้

กัญชาได้ อีกทั้งยังมีข่าวการจับกุมในคดีกัญชาที่พบเห็นได้ตามช่องทางทั่วไป

กัญชาทางการแพทย์: ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งมีความเชื่อมั่นในคุณสมบัติทางยาของกัญชารวมถึงชื่อเสียงของประเทศไทยด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การนำกัญชามาใช้ในการบำบัดอย่างนวดแผนไทยหรือรักษาโรคโดยแพทย์แผนไทยควรเป็นสิ่งที่สามารถทำได้

กัญชาในฐานะพืชเศรษฐกิจ: ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นต่างกันในเรื่องการใช้กัญชาเพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจอื่น ๆ นอกเหนือจากการแพทย์ โดยส่วนที่เห็นด้วยนั้นอยากให้พัฒนาต่อยอดเป็นอาชีพ สร้างรายได้ และนำรายได้เข้าประเทศ นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งเคยใช้บริการร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาและพบว่าไม่ได้ทำให้เกิดการเสพติดแต่อย่างใด ส่วนผู้ที่ไม่เห็นด้วยส่วนหนึ่งมีความกังวลว่าหากจะเปิดเสรีทั่วไปจะทำให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงได้ง่าย ควรจัดเป็นสัดส่วนชัดเจนโดยเน้นลูกค้านักท่องเที่ยวและจำกัดอายุ

กัญชากับชุมชน: ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งมีความกังวลหากธุรกิจกัญชาจะเข้ามาอยู่ในชุมชนเพราะถ้าไม่มีการควบคุมอย่างเข้มงวดอาจทำให้มีการสูบหรือเสพกัญชาในชุมชน ผู้ให้ข้อมูลอีกส่วนหนึ่งเห็นว่าธุรกิจกัญชาปัจจุบันถือเป็นเรื่องปกติเนื่องจากถูกทำให้ถูกกฎหมาย อย่างไรก็ตามหลายชุมชนได้ปฏิเสธนโยบายดังกล่าวโดยประกาศห้ามธุรกิจกัญชาเข้ามาตั้งในชุมชน รวมถึงห้ามนำผลิตภัณฑ์กัญชาเข้ามาในชุมชนด้วย

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการรับรู้ของผู้บริโภคเกี่ยวกับธุรกิจกัญชาถูกกฎหมายในประเทศไทย และสำรวจทัศนคติของผู้บริโภคเกี่ยวกับการนำกัญชามาเป็นจุดขายในการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชน งานวิจัยมีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ มีการสุ่มแบบสะดวกโดยมีแบบสอบถามที่มีข้อมูลครบถ้วนจำนวน 406 ชุด และมีผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 5 คนที่มาจากช่วงอายุ เพศ อาชีพ และที่พำนักอาศัยที่แตกต่างกัน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นประชากรในวัยทำงาน (อายุ 20-40 ปี) ในเขตกรุงเทพมหานครและนครปฐม

ผลการสำรวจพบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 98.52 ทราบข้อมูลเกี่ยวกับกัญชาถูกกฎหมายในประเทศไทย โดยร้อยละ 96.50 ทราบข้อมูลมาจากข่าวในโซเชียลมีเดีย เช่น Line และ Facebook ซึ่งสอดคล้องกับผลสำรวจของสำนักพัฒนานโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ (2562) ที่พบว่าโซเชียลมีเดียเป็นช่องทางที่ประชาชนเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการอนุญาตให้ใช้กัญชาและกระท่อมในทางการแพทย์ได้มากที่สุด

อย่างไรก็ตามสิ่งที่ผู้บริโภครับรู้เกี่ยวกับธุรกิจกัญชาถูกกฎหมายนั้นแตกต่างกันออกไป ข้อมูลที่เก็บได้ในงานวิจัยนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 22.51 เข้าใจว่า “บุคคลทั่วไปสามารถซื้อ ครอบครอง ปลูก บริโภค/เสพ ได้อย่างอิสระ” ซึ่งไม่ได้แตกต่างกับการรับรู้ในประเด็นอื่น ๆ มากนัก ดังแสดงในตารางที่ 3 ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความคลุมเครือในการประชาสัมพันธ์และบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และสอดคล้องกับผลสำรวจของสำนักพัฒนานโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ (2562) ที่แสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจว่ากัญชายังคงเป็นพืชที่มีการควบคุมอยู่ซึ่งจะนำมาใช้ได้ทางการแพทย์ การศึกษา และวิจัยเท่านั้น แต่ในประเด็นเรื่องการนำมาใช้เพื่อการค้ายังคงมีการรับรู้ที่ไม่ตรงกัน โดยมีทั้งผู้ที่รับรู้ว่าจะสามารถทำได้และไม่ได้ ผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน

การสำรวจทัศนคติเกี่ยวกับการนำกัญชามาใช้เป็นจุดขายในการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยว พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์และโทษของกัญชา รวมถึงเชื่อว่าคนในชุมชนสามารถแยกแยะการใช้กัญชาในทางการแพทย์กับการใช้เพื่อสันทนาการได้ โดยเป็นประเด็นที่มีทัศนคติระดับมากที่สุด 3 อันดับแรกดังตารางที่ 4 ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และสอดคล้องกับข้อมูลที่น่าเสนอในงานวิจัยของณปภัช จินตภาณุธนศิริ และ ณคมล จันทรสม (2563) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยมีทัศนคติระดับมากที่สุดต่อการใช้กัญชาเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์

ประเด็นด้านการนำกัญชาใช้ในเชิงพาณิชย์และส่งเสริมการท่องเที่ยว ผลการสำรวจทัศนคติพบว่าผู้บริโภคมัทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง โดยอยู่ใน 5 ลำดับถัดจากการรับรู้ประโยชน์และโทษในเชิงการแพทย์ดังแสดงในตารางที่ 4 ซึ่งข้อมูลนี้สอดคล้องกับผลสำรวจของสำนักพัฒนานโยบายและ

แผนการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ (2562) ที่แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 42 เห็นด้วยว่าผลิตภัณฑ์จากกัญชายังควรถูกควบคุมอย่างเข้มงวดในขณะที่ผู้ที่เห็นควรให้กัญชาเป็นพืชเศรษฐกิจและเปิดกว้างมากกว่านี้มีเพียงร้อยละ 23-31 แต่ส่วนใหญ่ (มากกว่าร้อยละ 90) ยังเห็นว่าไม่ควรปิดกั้นทั้งหมดหรือยกเลิกนโยบายดังกล่าวโดยสิ้นเชิง

ประเด็นด้านการนำธุรกิจกัญชาเข้ามาอยู่ในชุมชนมีระดับทัศนคติอยู่ใน 3 อันดับสุดท้ายดังตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคมัคงมีความกังวลอยู่บ้างหากธุรกิจประเภทดังกล่าวเข้ามาอยู่ในชุมชน สอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ระบุว่าควรมีการจัดพื้นที่เฉพาะ และสอดคล้องกับผลสำรวจของสำนักพัฒนานโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ (2562) ที่พบว่าประเด็นที่มีผู้เห็นด้วยมากที่สุดเป็นอันดับแรก (มากกว่าร้อยละ 58 ของกลุ่มตัวอย่าง) ระบุว่าควรอนุญาตให้ใช้กัญชาและกระท่อมได้เฉพาะสถานที่ที่ได้รับอนุญาตเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลสำรวจในโครงการวิจัยนี้พบว่าผู้ให้ข้อมูลโดยเฉพาะผู้ใหญ่วัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานครและนครปฐมรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับกัญชาถูกกฎหมายในประเทศไทยมาจากสื่อโซเชียลมีเดียเป็นหลัก แต่ข้อมูลที่รับรู้ขึ้นแตกต่างกันขึ้นอยู่กับว่ารับข้อมูลมาจากสื่อใด ส่วนผลการสำรวจทัศนคติของผู้บริโภคพบว่าผู้ให้ข้อมูลมีทัศนคติในเชิงบวกด้านการใช้กัญชาในทางการแพทย์ ในขณะที่การใช้ในเชิงพาณิชย์และการใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวมีระดับทัศนคติที่รองลงมา และการนำธุรกิจกัญชาเข้ามาในชุมชนอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าสองประเด็นแรก ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) การผลิตเนื้อหาเพื่อเผยแพร่ตามโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ควรอ้างอิงแหล่งที่มาจากต้นทางหรือเจ้าของนโยบาย เช่น พระราชบัญญัติ หรือประกาศของกระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น เพื่อให้มีความน่าเชื่อถือและเพื่อให้ผู้บริโภคสามารถตรวจสอบข้อมูลย้อนกลับได้

2) การใช้กัญชาในเชิงพาณิชย์และส่งเสริมการท่องเที่ยวในระยะแรก ๆ ควรเน้นเฉพาะธุรกิจเพื่อสุขภาพ เช่น สปา หรือแพทย์แผนไทย โดยเน้นการตลาดเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยว และส่งเสริมการสร้างภาพลักษณ์ของกัญชาในฐานะพืชที่มีสรรพคุณทางยามากกว่าในฐานะของสิ่งเสพติดให้โทษ

เอกสารอ้างอิง

- ณปภัช จินตภาณุธนสิริ และ ณกมล จันทร์สม. (2563). ความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติเกี่ยวกับการใช้กัญชาของนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต. **การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาครั้งที่ 15 ปีการศึกษา 2563**, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต, 483-494.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2564). โน่นมาลัยโมเดล ปฐมบท "กัญชา 6 ต้น" ปลุกเป็นวิสาหกิจชุมชน ห้ามปิ่น! สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2564 จาก <https://www.thairath.co.th/>
- ธัญวลัย บุญมาก และ พิพัฒน์ นนทนาธรณ์. (2564). ความรู้ทัศนคติ และการปฏิบัติต่อการใช้กัญชาของประชากรในเขตภาคกลาง. **วารสารสมาคมนักวิจัย** 26(2), 69-85.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2564). สารพัดสินค้ากัญชา-กัญชง. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2564 จาก <https://www.prachachat.net>
- ประไพพิมพ์ สุธีวสินนท์ และ ประสพชัย พสุนนท์. (2559). กลยุทธ์การเลือกตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ. **วารสารปริชาต มหาวิทยาลัยทักษิณ**, 29(2), 31-48.
- พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7). (2562, 17 กุมภาพันธ์). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 137 ตอน 62 ก. ภาวณิ อ่อนมุข และ ศุภะลักษณ์ พักคำ. (2564). ความคาดหวังและความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการคลินิกกัญชาทางการแพทย์แผนไทยในหน่วยบริการของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข. **การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 12**, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- มารยาท โยทองยศ และ ปราณี สวัสดิ์สรพ. (2557). **การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัย**. ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม โรงพยาบาลค่ายสุรนารี.
- สำนักข่าวอิศรา. (2559). **สื่อออกเผยแพร่ผลสำรวจ พบคนไทย 80% ต้องการให้กัญชาถูกกฎหมาย**. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2564 จาก <https://www.isranews.org/>
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2564, มิถุนายน). **เรื่อน่ารู้...กัญชาทางการแพทย์ กัญชงพืชเศรษฐกิจ**. ทีเอส อินเทอร์เน็ตพรีนท์, กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2564). **พื้นที่ปลูกกัญชากัญชา**. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2564 จาก <http://hemp.fda.moph.go.th/>
- สำนักพัฒนานโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ (2562). **การอนุญาตให้ใช้กัญชาและกระท่อมในทางการแพทย์**. ศูนย์สำรวจความคิดเห็น “นิด้าโพล”